

Ediția în limba română

Comunicări și informări

Anul 59

28 ianuarie 2016

Cuprins

I Rezoluții, recomandări și avize

AVIZE

Comitetul Economic și Social European

a 511-a sesiune plenară a CESE, din 6, 7 și 8 octombrie 2015

2016/C 032/01	Avizul Comitetului Economic și Social European privind educația și formarea profesională continuă (CVET) în zonele rurale (aviz din proprie inițiativă)	1
2016/C 032/02	Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „Energia – factor de dezvoltare și de aprofundare a procesului de aderare în Balcanii de Vest” (aviz din proprie inițiativă)	8

III Acte pregătitoare

COMITETUL ECONOMIC ȘI SOCIAL EUROPEAN

a 511-a sesiune plenară a CESE, din 6, 7 și 8 octombrie 2015

2016/C 032/03	Avizul Comitetului Economic și Social European privind Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor privind o strategie a Uniunii Europene pentru regiunea alpină [COM(2015) 366 final]	12
2016/C 032/04	Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului de modificare a Regulamentului (UE) nr. 1303/2013 al Parlamentului European și al Consiliului de stabilire a unor dispoziții comune privind Fondul european de dezvoltare regională, Fondul social european, Fondul de coeziune, Fondul european agricol pentru dezvoltare rurală și Fondul european pentru pescuit și afaceri maritime, precum și de stabilire a unor dispoziții generale privind Fondul european de dezvoltare regională, Fondul social european, Fondul de coeziune și Fondul european pentru pescuit și afaceri maritime în ceea ce privește adoptarea unor măsuri specifice referitoare la Grecia [COM(2015) 365 final – 2015/0160 (COD)]	20

Avizul Comitetului Economic și Social privind propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului privind aplicarea regimurilor aplicabile produselor originare din anumite state care fac parte din grupul statelor din Africa, zona Caraibilor și Pacific (ACP) prevăzute în acordurile de stabilire sau care duc la stabilirea Acordurilor de parteneriat economic (reformare) [COM(2015) 282 final – 2015/0128 (COD)] 23

I

(Rezoluții, recomandări și avize)

AVIZE

COMITETUL ECONOMIC ȘI SOCIAL EUROPEAN

A 511-A SESIUNE PLENARĂ A CESE, DIN 6, 7 ȘI 8 OCTOMBRIE 2015

Avizul Comitetului Economic și Social European privind educația și formarea profesională continuă (CVET) în zonele rurale

(aviz din proprie inițiativă)

(2016/C 032/01)

Raportor: dl Brendan BURNS

Coraportor: dl Pavel TRANTINA

La 10 iulie 2014, în conformitate cu articolul 29 alineatul (2) din Regulamentul de procedură, Comitetul Economic și Social European a hotărât să elaboreze un aviz din proprie inițiativă pe tema

Educația și formarea profesională continuă (CVET) în zonele rurale

(aviz din proprie inițiativă).

Secțiunea pentru agricultură, dezvoltare rurală și protecția mediului, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 13 iulie 2015.

Având în vedere reînnoirea mandatului Comitetului, Adunarea Plenară a hotărât să voteze acest aviz la sesiunea sa plenară din luna octombrie și l-a numit raportor general pe dl Brendan BURNS și coraportor pe domnul Pavel TRANTINA, în conformitate cu articolul 20 din Regulamentul de procedură.

În cea de a 511-a sesiune plenară, care a avut loc la 6, 7 și 8 octombrie 2015 (ședința din 8 octombrie), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 139 de voturi pentru, 1 vot împotriva și 5 abțineri.

1. Recomandări

1.1. CESE recunoaște că UE nu are competențe directe în domeniul învățământului sau al formării profesionale și că există diferențe între sistemele de învățământ din statele membre, dar dorește să sublinieze o problemă europeană comună legată de furnizarea educației și formării profesionale continue (CVET) în zonele rurale și izolate din întreaga Europă, care trebuie abordată la nivel european, național și regional.

1.2. Este necesară o nouă agendă paneuropeană, care să încurajeze instituțiile europene și guvernele naționale, împreună cu întreprinderile, sindicatele și alte organizații ale societății civile, să îmbunătățească cooperarea, astfel încât CVET să fie accesibile pentru angajații care devin cursanți și angajatorii lor. CVET ar trebui să se desfășoare în apropierea locului de muncă și în medii compatibile cu acesta. Autoritățile competente ar trebui să promoveze și să încurajeze această cooperare și să asigure existența unui sprijin financiar adecvat.

1.3. Societatea și autoritățile publice trebuie să țină seama de faptul că microîntreprinderile și întreprinderile mici nu sunt versiuni mai mici ale întreprinderilor mari. Această ipoteză s-a dovedit a fi falsă și este una dintre principalele cauze ale existenței unei „necorelări a competențelor” între învățământ și piața forței de muncă.

1.4. Este necesar să se dezvolte noi forme de CVET și calificări profesionale pentru microîntreprinderi și întreprinderile mici, pe baza probelor empirice privitoare la sarcinile efectiv îndeplinite în aceste întreprinderi.

1.5. Serviciile de formare pentru întreprinderile din mediul rural trebuie furnizate pe plan local, prin utilizarea TIC și a altor mecanisme de furnizare a serviciilor în bandă largă. Pentru aceasta, accesul universal la rețelele fixe și mobile de mare viteză în bandă largă în zonele rurale și izolate ar trebui tratat ca acces la o „infrastructură esențială”. Prin urmare, nu ar trebui ca legislației UE în materie de concurență să i se permită să împiedice guvernele naționale sau regionale să dezvolte banda largă de mare viteză în zonele rurale.

1.6. Guvernele naționale și locale trebuie să recunoască faptul că investițiile în dezvoltarea de microîntreprinderi, întreprinderi familiale și întreprinderi mici din zonele rurale și izolate sunt investiții bune pe termen lung, care vor contribui la încetarea migrației, la reducerea presiunii asupra serviciilor în orașe, la restabilirea sustenabilității economice a comunităților locale și la conservarea mediului rural.

1.7. Sprijinul financiar pe termen lung acordat grupurilor locale de către administrațiile naționale/regionale va contribui la coordonarea proceselor de identificare și de soluționare a nevoilor locale. Un astfel de sprijin va ajuta comunitățile să se implice direct în problemele generate de depopularea zonelor rurale, iar sprijinul financiar din partea fondurilor structurale, mai ales din partea Fondului social european, va permite, în același timp, asigurarea unei formări profesionale continue în acord cu nevoile persoanelor vizate.

2. Context

2.1. Prezentul aviz urmărește să evidențieze nevoia de a dezvolta un sistem mai bun pentru educația și formarea profesională continuă (CVET) și pentru dezvoltarea profesională continuă în zonele rurale, și în special montane și insulare (RMI).

2.2. Potrivit definiției Cedefop ⁽¹⁾, CVET înseamnă „educația sau formarea ulterioară educației sau formării inițiale sau intrării în viața profesională, menită să ajute indivizii să-și îmbunătățească sau să-și actualizeze cunoștințele și/sau competențele; să obțină competențe noi pentru o schimbare în carieră sau o recalificare; să-și continue dezvoltarea personală sau profesională. Educația și formarea profesională continuă fac parte din învățarea pe tot parcursul vieții și pot îngloba orice tip de educație (generală, specializată sau profesională, formală sau nonformală etc.). Ele sunt esențiale pentru capacitatea de inserție profesională a persoanelor.”

2.3. Problemele asociate cu CVET în zonele rurale și izolate au fost identificate într-o serie de avize ale CESE ⁽²⁾ cu privire la agricultură, precum și în întâlniri publice. Prezentul aviz urmărește să ofere un rezumat și să propună răspunsuri la unele dintre întrebările principale.

2.4. În Europa, zonele RMI prezintă diferențe considerabile. Pe lângă zone rurale deosebit de prospere, cu o rată a șomajului redusă și creștere solidă, există și zone marcate de probleme economice tot mai accentuate, de exodul și de îmbătrânirea populației. În plus, oportunitățile de acces la formare și perfecționare profesională nu sunt întotdeauna disponibile la o distanță rezonabilă.

⁽¹⁾ „Terminology of European education and training policy – a selection of 130 key terms” (Terminologia politicilor europene în materie de educație și formare – o selecție de 130 de termeni-cheie) Cedefop, Oficiul pentru Publicații Oficiale al Uniunii Europene, Luxemburg, 2014, <http://europass.cedefop.europa.eu/fr/education-and-training-glossary>

⁽²⁾ *Agricultură și artizanat* (JO C 143, 22.5.2012, p. 35), *Pentru o dezvoltare teritorială mai echilibrată în UE* (JO C 214, 8.7.2014, p. 1), *Viitorul tinerilor agricultori europeni* (JO C 376, 22.12.2011, p. 19), *Rolul femeilor în agricultură și în zonele rurale* (JO C 299, 4.10.2012, p. 29), *Agricultura în zonele cu handicapuri naturale specifice* (JO C 318, 23.12.2006, p. 93), *Agricultura în zonele periurbane* (JO C 74, 23.3.2005, p. 62).

2.5. Pe măsură ce standardele de viață s-au îmbunătățit în orașe, mulți tineri din zonele RMI au migrat, ceea ce creează o spirală economică și socială descendentă, care se amplifică pe măsură ce migrează tot mai multe persoane. Pierderea de populație duce la scăderea volumului de bani care circulă în interiorul unei comunități, ceea ce afectează viabilitatea întreprinderilor, a activităților comerciale și a legăturilor de transport pe plan local. Această situație este agravată în plus de pierderea în cele din urmă a serviciilor medicale, a băncilor, a școlilor și a altor infrastructuri sociale.

2.6. Zonele RMI ale Europei ne asigură o mare parte din produsele alimentare și materiile prime de la nivel local. Ele ne oferă și un loc în care oamenii se pot bucura de relaxare și recreere, de sport și de alte activități, însă, în lipsa unor angajați competenți și bine instruiți care să gestioneze exploatarea agricolă, pădurile, carierele, hotelurile și întreprinderile de artizanat și meșteșugărești, multe dintre aceste facilități vor înceta să mai existe.

2.7. Capacitatea întreprinderilor de a opera în aceste amplasamente dificile este un aspect-cheie, iar angajatorii au nevoie de personal competent, bine instruit. Pentru a realiza acest lucru, este necesară o cooperare mai strânsă cu angajatorii și cu școlile, colegiile și universitățile tehnice din zonă.

2.8. Regiunile reprezintă nivelul la care se inițiază și se dezvoltă cel mai bine cooperarea dintre centrele de formare și întreprinderi. Autoritățile de la toate nivelurile trebuie să acorde o atenție specifică și adecvată introducerii și dezvoltării CVET în zonele rurale și periferice, și/sau în zonele cu o densitate scăzută a populației (inclusiv investiții suficiente, dar și sprijin, încurajare și asistență pentru inițiative locale care promovează cooperarea între centrele de formare profesională și întreprinderi).

2.9. Așa cum CESE a subliniat de mai multe ori ⁽³⁾, trebuie create oportunități de consiliere și orientare profesională.

2.10. Accesul la CVET este fundamental pentru dezvoltarea activităților profesionale independente și a unei forțe de muncă competente. Din păcate, majoritatea instituțiilor de formare profesională își au sediile în zone dens populate, ceea ce înseamnă că sunt dezavantajați cursanții din zonele RMI, deoarece trebuie să parcurgă distanțe lungi pentru a ajunge la centrele respective. În majoritatea cazurilor, acest lucru presupune costuri suplimentare și inconveniente considerabile, în special în cazul frecventării cursurilor de scurtă durată sau în sistem de alternanță.

2.11. Introducerea formării în zonele RMI este o problemă care a fost recunoscută ca atare în mai multe țări ale UE. Din nefericire, mecanismele de abordare a acestei probleme s-au bazat adesea pe „soluții urbane”, care nu sunt pertinente pentru zonele RMI.

2.12. Sistemele de învățământ din Europa variază atât de mult între statele membre (unele sunt organizate la nivel central, altele la nivel federal, responsabilitatea revenind regiunilor), încât este greu să se imagineze o „soluție europeană”. Deși soluțiile pot să difere, este totuși util să se identifice problemele comune și să se caute câteva soluții comune, permițând astfel învățarea reciprocă prin schimbul de bune practici. CESE subliniază că sistemul de învățământ dual, care presupune responsabilitatea comună a școlilor și organizațiilor de formare și implicarea partenerilor sociali, este o practică deosebit de bună.

2.13. CVET rurale pot oferi formare specializată în anumite domenii care sunt legate în mod direct de activități economice rurale și de trăsăturile lor naturale, cum ar fi pescuitul, silvicultura, mediul, agricultura și zootehnia etc. Această formare specializată ar trebui să îndeplinească standardele de calitate necesare pentru a face din programe specializate un mijloc de a atrage cursanți și de a contribui la revigorarea socioeconomică locală printr-o recalificare relevantă a persoanelor care au urmat aceste activități de formare.

3. Punctul de vedere al întreprinderilor mici

3.1. Modul de ocupare a forței de muncă în microîntreprinderi și întreprinderi mici nu este întotdeauna înțeles de instituțiile de învățământ care oferă formare profesională. Majoritatea cursurilor din învățământul profesional și tehnic au fost elaborate pentru a răspunde nevoilor întreprinderilor mijlocii și mari, în care mediul de muncă este organizat pe departamente și în care angajații sunt recrutați pentru a învăța sarcinile unui anumit „loc de muncă”. Tipul de muncă rezultat din producția industrială de masă presupune că toți lucrătorii desfășoară sarcini bine definite și execută proceduri care pot fi evaluate cu ușurință, unde fiecare calificare se asociază cu un anumit post.

⁽³⁾ Măsuri privind ocuparea forței de muncă în rândul tinerilor (JO C 161, 6.6.2013, p. 67).

3.2. Pe de altă parte, majoritatea microîntreprinderilor și întreprinderilor mici au nevoie ca angajații să fie policalificați și flexibili. În loc de a fi angajați pentru a îndeplini sarcinile unui loc de muncă specific, angajații lucrează în echipe mici, care îndeplinesc împreună toate sarcinile necesare pentru funcționarea întreprinderii. În consecință, angajații din aceste întreprinderi trebuie să îndeplinească individual sarcini care, în întreprinderile mai mari, ar reveni unei varietăți de angajați pentru care fișele posturilor sunt diferite.

3.3. Acest mod de operare nu este întotdeauna înțeles de instituțiile de învățământ, centrate pe orașe. Recunoașterea problemei ar ajuta educatorii să înțeleagă modul în care funcționează întreprinderile mici și microîntreprinderile și motivele pentru care actuala formare „axată pe fișa postului” și calificările aferente nu sunt adecvate pentru ele. De asemenea, acest lucru ar ajuta întreprinderile mici să se dezvolte și să sprijine organizarea internă a educației și formării, pe baza activității desfășurate efectiv.

3.4. Multe microîntreprinderi și întreprinderi mici operează și cu alt tip de cerințe ale clienților, care necesită deseori soluții inovatoare punctuale. De exemplu, o mică întreprindere cu profil mecanic va necesita competențe practice în materie de „reparații și reutilizare”. Această situație este diferită de cea din cele mai multe întreprinderi mari, unde nu se repară echipamentele, ci se aplică „eliminarea și înlocuirea cu piese noi”, returnându-se producătorului piesele defecte. Acest exemplu simplu explică motivul pentru care angajații din întreprinderile mici au nevoie de competențe suplimentare, care nu sunt necesare în întreprinderile mai mari. Din această cauză există o „necorelare a competențelor” și atât de multe microîntreprinderi și întreprinderi mici europene resping actualele forme de învățământ profesional și tehnic și cadrele de calificări care au fost elaborate pentru sectoarele lor.

3.5. Mai multe microîntreprinderi și întreprinderi mici și mijlocii din sectoare precum: ingineria, arhitectura, agricultura, construcțiile, silvicultura și din numeroase alte domenii au identificat probleme similare legate de procedură și de competențe.

3.6. Întreprinderile familiale au, la rândul lor, probleme caracteristice și deseori fiii și fiicele reprezintă catalizatorul schimbărilor, fiind simultan stagiați și potențiali manageri. În întreprinderile familiale, formarea fiilor și a fiicelor începe într-un stadiu mult mai timpuriu decât în cazul unui angajat dintr-o mare întreprindere.

4. Punctul de vedere al întreprinderilor mici din mediul rural

4.1. Formarea angajaților noi și existenți reprezintă o problemă în special atunci când angajații frecventează centre de formare tehnică departe de locul de muncă. Dacă timpul consumat cu călătoria devine excesiv, mulți manageri de microîntreprinderi și întreprinderi mici vor considera că formarea unui angajat este pierdere de timp.

4.2. Microîntreprinderile și întreprinderile mici recunosc că învățarea pe tot parcursul vieții (LLL) și validarea competențelor și a calificărilor dobândite prin învățare nonformală și informală⁽⁴⁾ ajută lucrătorii și întreprinderile să dezvolte și să introducă mai multă tehnologie. Multe materiale didactice pentru învățarea pe tot parcursul vieții sunt disponibile pe internet, prin accesarea materialelor în format video, a manualelor, a demonstrațiilor online, a cursurilor de învățare online (e-learning) și a altor astfel de programe de învățare la distanță din domeniul respectiv. Din păcate, accesul la aceste programe de învățare este dificil în localitățile din zonele RMI, din cauza vitezei reduse în banda largă (între 0,4 Mbps și 1,5 Mbps)⁽⁵⁾.

4.3. Distanța până la centrele de formare poate fi mai puțin importantă atunci când calitatea cursurilor de formare este ridicată, transportul este adaptat și costurile de călătorie sunt rambursate, dar acest aspect nu răspunde principalelor probleme cu care se confruntă majoritatea cursanților în zonele RMI.

⁽⁴⁾ Validarea calificărilor – învățarea nonformală și informală, SOC/521; adoptat la 16 septembrie 2015 (JO C 13, 15.1.2016, p. 49).

⁽⁵⁾ Deschiderea educației (JO C 214, 8.7.2014, p. 31).

5. Efectul asupra comunității locale

5.1. CVET reprezintă un factor specific care trebuie luat în considerare în legătură cu dezvoltarea economică și socială (Strategia Europa 2020). De asemenea, este un element care contribuie la coeziunea teritorială și socială în Uniunea Europeană.

5.2. Punerea la dispoziție a unor infrastructuri locale spre a fi utilizate spre binele comun ar ajuta comunitățile RMI să ofere formare profesională adecvată. Autoritățile publice ar trebui să se concentreze pe eliminarea barierelor care împiedică inițiativele locale să răspundă nevoilor identificate în materie de CVET. O cooperare mai strânsă și o mai bună înțelegere a provocărilor cu care se confruntă atât autoritățile locale, cât și inițiatorii de proiecte, inclusiv organizațiile societății civile, ar contribui la găsirea unor soluții constructive.

5.3. Guvernele ar putea profita de această ocazie pentru a descentraliza unele servicii către zonele rurale, creând astfel avantaje pentru comunitățile locale ⁽⁶⁾.

5.4. Cu ocazia audierii pe tema „Dezvoltarea și formarea profesională în zonele rurale” ⁽⁷⁾, s-a menționat în mai multe prezentări cât este de important pentru comunități să preia controlul asupra problemelor lor și să găsească soluții proprii specifice. Această constatare a adus în discuție și alte aspecte conexe și a arătat în mod clar că îmbunătățirea CVET trebuie să facă parte dintr-un plan mult mai larg, care să abordeze simultan o combinație de probleme comunitare.

5.5. Este esențială cooperarea dintre toate părțile interesate implicate. Pentru a aduce formarea profesională în aceste comunități, este nevoie de implicarea tuturor întreprinderilor locale, a școlilor și personalului acestora, a cursanților și familiilor lor, a șomerilor, a organizațiilor societății civile și a voluntarilor, precum și de cunoașterea nevoilor pe termen lung ale comunității. În special, se dovedește că este esențial ca localnicii să își asume responsabilitățile, iar unii dintre ei să devină „vectori” ai schimbării, astfel încât comunitățile respective să-și dobândească abilitatea de a-și găsi propriile soluții.

5.6. Este necesar să fie abordată și o altă problemă, și anume cea legată de existența, la nivelul administrației locale, regionale și naționale, a voinței politice de a asigura pe termen lung sprijin financiar și de infrastructură.

5.7. Un canal important pentru dezvoltarea învățământului profesional și tehnic îl reprezintă comunicațiile care folosesc rețelele mobilă și fixă în bandă largă, în special pentru dezvoltarea competențelor TIC, care devin esențiale la locul de muncă sau la domiciliu. Pentru folosirea dispozitivelor și pentru acces la servicii sunt necesare cunoștințe și aptitudini digitale. Aceste competențe sunt acum o parte esențială a vieții economice și sociale a tuturor și deci ar trebui să se regăsească în toate etapele și formele de învățământ, de la școala primară până la educația pentru adulți ⁽⁸⁾. De asemenea, politicile trebuie să țină cont de caracteristicile populației locale în ceea ce privește vârsta, nivelul de educație și nivelul venitului. CVET rurale pot folosi, de asemenea, învățământul deschis și la distanță (e-learning/open learning) pentru a completa predarea directă pentru anumite materii sau activități de formare, scop în care trebuie să fie disponibile tehnologia și conexiunile necesare.

5.8. Accesul universal la conexiuni de mare viteză în bandă largă reprezintă un instrument esențial pentru promovarea coeziunii sociale și teritoriale. Prin urmare, sunt binevenite planurile de a extinde utilizarea fondurilor structurale și a celor pentru dezvoltare rurală în scopul de a desfășura pe teren infrastructuri de bandă largă viabile din punct de vedere comercial. Însă la fel de important este ca publicul să profite de beneficiile acestei investiții prin asigurarea unor servicii de înaltă calitate (de exemplu: servicii medicale, acces la autoritățile locale etc.) și printr-o reducere semnificativă a costurilor pentru toți utilizatorii finali. Și spațiile publice care oferă acces liber la wi-fi sunt importante în dezvoltarea accesului universal la servicii în bandă largă de mare viteză în orașele mici și în sate.

⁽⁶⁾ Există exemple care arată că relocarea unor institute tehnice sau crearea unor noi (și chiar a universităților) s-a bucurat de mare succes în zonele rurale și izolate (de exemplu, Universitatea Pasquale Paoli din Corsica).

⁽⁷⁾ Organizată la Bruxelles, la sediul CESE, la 28 ianuarie 2015.

⁽⁸⁾ *Către o economie de succes bazată pe date* (JO C 242, 23.7.2015, p. 61).

5.9. Este recunoscut faptul că furnizarea competențelor necesare pentru a trăi și a munci în zonele RMI reprezintă o problemă complicată, care necesită o abordare integrată, condusă de fiecare comunitate locală, așa cum sugerează Volonteurope prin campania sa privind izolarea rurală a cetățenilor în Europa ⁽⁹⁾. Întreprinderile și comunitățile locale ar trebui să poată beneficia de un sprijin adecvat din partea Fondului social european pentru a furniza CVET și este necesar să se înlănească accesul la astfel de ajutoare. De asemenea, este esențial ca sprijinul financiar să nu se întemeieze pe baze exclusiv comerciale. Este esențial accesul la fondurile disponibile, de exemplu în cadrul programelor LEADER și DLRC (dezvoltare locală plasată sub responsabilitatea comunității). Acest lucru va facilita rolul grupurilor de acțiune locale (GAL-uri), al organizațiilor comunitare și al societății civile, prin asigurarea unui cadru susținut de funcționare, finanțare, implicare și asistență.

5.10. Europa dispune de rețele ale autorităților locale și regionale care se angajează să coopereze în domeniul formării profesionale și al învățării pe tot parcursul vieții (LLL), și anume Fundația regiunilor europene pentru cercetare, educație și formare în domeniul educației (FREREF) și Asociația europeană a autorităților locale și regionale pentru învățarea pe tot parcursul vieții (EARLALL). Aceste rețele europene ar trebui să aibă în vedere și accesul la formarea profesională continuă cu accent special pe zonele rurale, deoarece în principal la nivelul regional pot fi definite sferile de cooperare și parteneriat între sectoarele implicate, de exemplu între: autorități locale și regionale, întreprinderi și parteneri sociali, societatea civilă și centrele de ocupare a forței de muncă, formare și orientare profesională etc.

5.11. Organizațiile societății civile ar trebui să fie încurajate în sensul împărtășirii exemplelor de bune practici și a abordărilor inovatoare în chestiunea izolării rurale. Reprezentanții lor ar trebui să aibă posibilitatea de a juca un rol activ în structura de guvernare a fondurilor europene care au impact asupra dezvoltării rurale (FEADR, fondurile ESI), de a participa în mod real la conceperea programelor și supravegherea comitetelor de monitorizare de la nivelul național și de a implica grupuri locale și grupuri vulnerabile în conceperea și aplicarea proiectelor. Printre organizațiile neguvernamentale din domeniul formării, un exemplu excelent este Școala populară Grundtvig ⁽¹⁰⁾ (un proiect de formare care a început în Danemarca în secolul XIX și s-a extins de atunci cu foarte mare succes în alte țări). În același timp, reprezentanții organizațiilor societății civile ar trebui să informeze Comisia Europeană cu privire la practicile necorespunzătoare ale statelor membre, cu scopul de a asigura îndeplinirea de către guverne a obligațiilor ce le revin în privința consultării unei game variate de părți interesate și a implicării acestora (în special la nivel local) în elaborarea, punerea în aplicare și evaluarea programelor europene.

5.12. CESE solicită ca garanția pentru tineret a UE să fie utilizată pentru a promova educarea și formarea tinerelor generații în zonele rurale. Subvențiile UE ar trebui să urmărească în special posibilitățile de accelerare a transferului de experiențe inovatoare și de succes și de punere în practică a acestora.

6. Alte observații

6.1. Acest aviz s-a dovedit a fi o chestiune extrem de complicată. Ar fi putut fi aprofundată o gamă largă de probleme asociate, cum ar fi transporturile, fondul locativ rural, serviciile medicale și sociale, încurajarea întreprinderilor din mediul rural prin intermediul stimulentei fiscale, dezvoltarea turismului și multe altele care au fost menționate în dezbaterile noastre și în timpul audierii.

6.2. Recunoaștem însă că aceste probleme nu pot fi dezbătute toate într-un singur aviz. Recomandăm totuși ca ele să fie abordate în avize viitoare.

6.3. Este necesară o examinare mai aprofundată pentru a înțelege sarcinile care trebuie îndeplinite în microîntreprinderi și întreprinderile mici și modul în care sunt alocate acestea; la rândul său, concluzia va influența modul în care se formulează calificările pentru microîntreprinderi și întreprinderile mici, precum și modul în care se asigură formarea.

⁽⁹⁾ A se vedea <http://www.volonteurope.eu/wp-content/uploads/2014/12/Briefing-Rural-Isolation-Final-Layout.pdf>

⁽¹⁰⁾ Grundtvig a dat și numele unui program european de finanțare, parte a Programului de învățare pe tot parcursul vieții al Comisiei Europene pentru perioada 2007-2013, care a vizat consolidarea dimensiunii europene în educația adulților și învățarea pe tot parcursul vieții în Europa.

- 6.4. CESE propune lansarea unui studiu cu scopul de a contribui la identificarea unor soluții la provocările evidențiate în aviz.
- 6.5. CESE pledează pentru un dialog interinstituțional privind provocările și posibilele soluții care urmează să fie stabilite, cu implicarea mai multor direcții generale ale Comisiei, a societății civile (CESE), a autorităților locale și regionale (CoR) și a Cedefop.

Bruxelles, 8 octombrie 2015.

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Georges DASSIS

Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „Energia – factor de dezvoltare și de aprofundare a procesului de aderare în Balcanii de Vest”

(aviz din proprie inițiativă)

(2016/C 032/02)

Raportor: domnul Pierre-Jean COULON

La 19 februarie 2015, în conformitate cu articolul 29 alineatul (2) din Regulamentul de procedură, Comitetul Economic și Social European a hotărât să elaboreze un aviz din proprie inițiativă pe tema

„Energia – factor de dezvoltare și de aprofundare a procesului de aderare în Balcanii de Vest”

(aviz din proprie inițiativă).

Secțiunea pentru relații externe, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 10 septembrie 2015.

În cea de-a 511-a sesiune plenară, care a avut loc la 6, 7 și 8 octombrie 2015 (ședința din 8 octombrie 2015), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 145 de voturi pentru, 2 voturi împotrivă și 1 abținere.

1. Concluzii și recomandări

1.1. În urma derulării forumului societății civile din Balcanii de Vest (Belgrad, 2 și 3 iunie 2015), CESE solicită ca „Comunitatea Energiei, care are ca obiectiv preluarea acquis-ului UE în domeniul energiei de către țările vizate de extindere și de politica de vecinătate, să fie consolidată suplimentar și implicată mai mult în proiectul uniunii energetice. Energia trebuie să fie un factor de dezvoltare și interconectivitate în Balcanii de Vest, iar cetățenii din această regiune trebuie să aibă o imagine precisă a avantajelor economice și de mediu pe care le furnizează aderarea la UE”.

1.2. Proiectul uniunii energetice ar trebui să includă, sub aspectul interconexiunilor, zona Balcanilor de Vest.

1.3. Infrastructurile existente de transport și de distribuție a gazului trebuie să fie mai bine utilizate; se impune introducerea tehnicii „fluxurilor inversate”. În ceea ce privește noile structuri potențiale, niciun studiu nu trebuie ignorat:

— gazoductul *Turkish Stream*;

— TAP (*Trans Adriatic Pipeline* – gazoductul transadriatic), ce leagă Azerbaidjanul de Italia;

— IAP (*Ionian Adriatic gas Pipeline* – gazoductul Marea Ionică-Marea Adriatică) care permite legătura Albania-Muntenegru-coasta adriatică croată-Bosnia și Herțegovina, precum și conexiunea cu conducta croată de la Dugopolje.

Alegerile trebuie efectuate în mod concertat.

1.4. Ar trebui avută în vedere constituirea în regiune a unei rezerve comune de gaz stocat, independent de consolidarea rezervelor naționale.

1.5. CESE salută reluarea studiilor referitoare la construcția unui terminal de gaz metan (gaz natural lichefiat – GNL) în Marea Adriatică și solicită ducerea la bun sfârșit a acestei acțiuni.

1.6. Sunt necesare investiții în domeniul energiilor regenerabile. Acestea trebuie să se bazeze pe rețele și interconexiuni mai bune, precum și pe un cadru legislativ clar și stabil.

1.7. Societatea civilă din zona Balcanilor trebuie să participe sistematic la reuniunile Comunității Energiei; CESE și punctele sale de contact în țările din zonă trebuie să joace un rol fundamental în acest sens.

1.8. CESE face apel la o mai bună cooperare interregională și la dezvoltarea de proiecte în domeniul energiei, aceștia fiind factori de consolidare a stabilității regionale și de creare de locuri de muncă.

1.9. Printre elementele acquis-ului Uniunii, Directiva privind eficiența energetică este deosebit de importantă și trebuie să facă obiectul unor programe specifice în țările vizate. Trebuie să se ajungă la o cooperare între diversele părți interesate în ceea ce privește contoarele inteligente și identificarea de soluții globale. Eficiența energetică și economisirea energiei sunt factori generatori de activitate pentru întreprinderi și de locuri de muncă ecologice, dar și tradiționale.

2. Consolidarea procesului de aderare prin intermediul energiei

2.1. Printre cele 35 de capitole ale acquis-ului UE care trebuie urmărite în cazul aderării unui nou stat membru la Uniune figurează și capitolul 15, „Energia”, fapt care demonstrează importanța acestui aspect. Chestiunea respectivă a fost deja abordată în cadrul procesului de aderare a Muntenegrului și, în scurt timp, același lucru se va întâmpla în cazul Serbiei. În același timp, trebuie menționat că, și în alte capitole, chestiunile energetice sunt considerate absolut necesare sau foarte utile; fie că este vorba despre agricultură, transport, întreprinderi, probleme sociale, de mediu etc., trebuie să se țină seama de dimensiunea energetică.

2.2. Regiunea Europei de Sud-Est regrupează atât state deja membre ale UE, cât și țări oficial candidate la aderare, aflate în stadii diferite ale procesului, precum și țări potențial candidate.

2.3. În cadrul negocierilor de aderare, țările candidate trebuie încurajate să pună în aplicare cât mai curând posibil acquis-ul UE, pentru a-și înlesni integrarea în piața internă a energiei din Uniunea Europeană, asigurând astfel bunăstarea cetățenilor lor.

2.4. Noua Comisie Europeană a considerat edificarea unei uniuni energetice drept una dintre primele sale priorități: unul dintre vicepreședinții săi este responsabil doar de acest portofoliu, iar alți doisprezece comisari trebuie și ei să îl aibă în vedere. Uniunea energetică, pentru care CESE pledează de ani de zile (a se vedea în special TEN/493) este în sfârșit la ordinea zilei, iar țările care se așteaptă să devină membre ale Uniunii pe termen scurt sau mediu nu pot fi excluse din start de la dezbateri; de altfel, avizul menționat preciza clar necesitatea ca aceste țări să fie luate în considerare.

2.5. Comunicarea pe tema „O strategie-cadru pentru o uniune energetică”, publicată de Comisia Europeană la 25 februarie 2015 și care face obiectul Avizului TEN/570, propune consolidarea Comunității Energiei. Documentul subliniază necesitatea unei mai bune integrări a piețelor energiei din UE și din țările membre ale Comunității Energiei. De asemenea, acesta afirmă explicit că părțile contractante la această comunitate trebuie să participe la gestionarea crizelor de aprovizionare. În fine, documentul anunță faptul că proiectele de infrastructură energetică de interes comun (PCI) vor fi actualizate în mod regulat, actualizarea putând să includă de acum înainte și proiectele de interes pentru Comunitatea Energiei (PICE).

2.6. Trebuie găsit un echilibru între energiile tradiționale și cele din surse regenerabile: în acest scop, rețelele energetice trebuie să faciliteze dezvoltarea de interconexiuni sau să consolideze interconexiunile existente cu rețelele din Uniune. În sectorul gazelor, un aspect important îl constituie faptul că aprovizionarea trebuie securizată prin interconexiuni comune cu UE, dar și prin crearea unui terminal de gaz metan. În sfârșit, proiectul gazoductului *Turkish Stream*, care înlocuiește proiectul *South Stream*, acum abandonat, reprezintă o oportunitate, la fel ca gazoductul transadriatic (TAP) și cel care leagă Marea Ionică și Marea Adriatică (IPA). Trebuie reamintit că regiunea Balcanilor este o zonă de tranzit de neocolit între regiunile unde este localizată producția (petrol, gaze naturale) și cea de mare consum, din cadrul Uniunii. Dar prioritatea trebuie să constea în utilizarea infrastructurilor existente, adesea prea puțin exploatate, trebuind facilitată introducerea „fluxurilor inversate”: în contextul unei abordări energetice bazată pe securitatea aprovizionării, accentul nu trebuie pus în primul rând pe marile gazoducturi vulnerabile.

3. Îmbunătățirea potențialului guvernantei existente prin intermediul societății civile

3.1. După cum s-a afirmat recent în cadrul Comitetului Economic și Social European (TEN/562, TEN/570 etc.), în domeniul energiei guvernanta se dovedește esențială pentru înlesnirea alegerilor în materie, pentru coordonarea investițiilor, mai ales în ceea ce privește infrastructurile, pentru concretizarea solidarității dintre statele membre sau pentru definirea rolului și participarea diverselor părți interesate, în special a societății civile (parteneri sociali, consumatori, organizații de mediu, etc.).

3.2. În multe privințe, bazele acestei guvernante au fost puse în iulie 2006, atunci când a fost înființată Comunitatea Energiei, care cuprinde toate țările din Balcanii de Vest (Albania, Bosnia și Herțegovina, Croația, Kosovo, fosta Republică iugoslavă a Macedoniei, Muntenegru și Serbia). În 2010, Moldova a aderat și ea la Comunitatea Energiei, fiind urmată de Ucraina în 2011. Georgia este și ea candidată la aderare. În fine, trebuie precizat că Norvegia și Armenia, dar mai ales Turcia, au statutul de observatori.

3.3. Tratatul își propune să extindă piața internă a UE la Europa de Sud-Est și dincolo de aceasta. Se urmărește:

- crearea unui cadru comercial și normativ stabil care să încurajeze investițiile, pentru a garanta securitatea aprovizionării și controlul prețurilor;
- instituirea unei zone de reglementare pentru schimbul de energie în rețea;
- consolidarea relațiilor de solidaritate, pentru securitatea aprovizionării;
- luarea în considerare a aspectelor legate de mediu, prin creșterea eficienței energetice și dezvoltarea energiilor din surse regenerabile.

3.4. Trebuie reținut că, deși aceste intenții sunt laudabile, progresele din ultimii ani au fost destul de limitate.

În plus, s-a acordat foarte puțină atenție aspectelor sociale ale acquis-ului din domeniul energiei care se regăsesc în tratat. Nu este prezentă nici o dimensiune socială (sau societală) mai amplă, fapt care nu permite implicarea societății civile în dezbaterile și acțiunile Comunității Energiei. Lipsa unor rețele de organizații structurate în acest domeniu sărăcește dialogul și dezbaterile.

3.4.1. Trebuie mers dincolo de relațiile interinstituționale dintre UE și statele membre ale Comunității Energiei, acest lucru fiind prevăzut în procesul de realizare a uniunii energetice, propus de Comisia Europeană. În acest scop, CESE ar trebui să participe pe deplin la această extindere a procedurilor, incluzând, în dialogul european privind energia, chestiunea situației energetice din regiunea respectivă, sub toate aspectele sale.

3.4.2. Adoptarea acquis-ului Uniunii în domeniul energiei, precum și integrarea în piața internă, implică o evoluție semnificativă a practicilor din regiune legate de prețurile la energie, care trebuie să țină seama de costurile reale și nu să se bazeze pe o politică de prețuri subvenționate.

3.4.3. Structurile înființate în beneficiul societății civile în procesul de extindere, cum ar fi comitetele consultative mixte (cu fosta Republică iugoslavă a Macedoniei – încă inactiv –, cu Muntenegru și cu Serbia – țări care au început deja negocierile și în cazul cărora comitetele și-au început activitatea) și Comitetul de monitorizare pentru Balcanii de Vest trebuie utilizate în acest scop.

4. Un potențial fizic pentru un nou mix energetic

4.1. După cum s-a constatat, se impune consolidarea interconexiunilor electrice în interiorul regiunii, dar și a celor către și dinspre exterior, precum și a rutelor de transport, mai ales al gazelor naturale și, eventual, crearea unui terminal de gaz metan. Acesta ar urma, desigur, să fie situat pe malul adriatic al regiunii, ar fi unul comun pentru țările din regiune, sau cel puțin pentru majoritatea acestora, și ar permite transportul de gaz natural lichefiat (GNL) de la producători aflați în zone mai îndepărtate și, ulterior, a producției din Marea Mediterană de est (zona cipriotă).

4.1.1. Semnarea recentă (10 iulie 2015), în cadrul procesului de conectare a rețelelor de gaze din Europa Centrală și de Sud-Est (CESEC), a unui memorandum de înțelegere între Comisia Europeană și Austria, Bulgaria, Croația, Grecia, Ungaria, Italia, România, Slovacia, Slovenia, Albania, fosta Republică iugoslavă a Macedoniei, Serbia și Ucraina ar urma să încurajeze diversificarea aprovizionării cu gaze naturale, dar și integrarea piețelor în regiune. CESE pledează hotărât pentru includerea Muntenegrului în acest memorandum.

4.2. Mixul energetic regional este într-adevăr dezechilibrat; nu există o piață reală, structura mixului variază de la o țară la alta, iar prețurile sunt aproape întotdeauna reglementate și adesea menținute în mod artificial la un nivel scăzut, fapt care nu încurajează nici eficiența energetică, nici investițiile în surse diversificate.

4.3. Astfel, cărbunele acoperă în general aproape 50 % din consumul energetic, petrolul și produsele petroliere peste 30 %, iar gazele „doar” circa 10 %. Producția de energie pe bază de deșeuri și de biocombustibili câștigă teren, dar fără să existe cu adevărat un plan bine stabilit.

4.4. Potrivit mai multor surse (AIE, REN) și studii de evaluare, țările din Balcanii de Vest dispun de un potențial important sub aspectul energiilor din surse regenerabile, care trebuie mobilizat și fructificat prin investiții, astfel încât să permită țărilor respective să participe la „cadru de acțiune al Uniunii Europene pentru politica privind clima și energia pentru 2030”:

- vremea însorită este importantă și este prezentă într-o bună parte a anului. Potențialul sectorului fotovoltaic, aflat în curs de evaluare, va trebui valorificat prin diverse parteneriate, inclusiv cooperative și comunități, și va trebui susținut de un cadru legislativ stabil;
- energia hidroelectrică (produsă de lacurile de acumulare sau pe cursurile de apă) este extrem de puțin utilizată, cu excepția unor proiecte mari în Albania și a unora de mai mică importanță în Serbia și Muntenegru; trebuie promovată stocarea prin pompare (STEP);
- același lucru este valabil pentru bioenergie și energia eoliană, aflate încă în faza experimentelor, dar cu perspective încurajatoare, având în vedere că există terenuri care se pretează exploatarea lor;
- rolul cooperativelor și al producătorilor-consumatori, altfel spus al „prosumatorilor”, trebuie să fie o componentă a noului peisaj energetic.

Facem trimitere în special la excepționalul studiu al SEENET (*South East Europe network on natural resources, energy and transport* – Rețeaua Europei de Sud-Est în domeniul resurselor naturale, energiei și transporturilor).

4.4.1. Aceste posibilități trebuie evaluate în termeni de investiții, dar în special din perspectiva oportunităților de lansare a unor activități și de creare de locuri de muncă, mai ales în sectorul noilor tehnologii energetice (*green jobs* – locuri de muncă „verzi”), precum și de rezolvare a problemei sărăciei energetice. Comunitatea Energiei ar trebui să contribuie la dezvoltarea acestor activități, în special prin intermediul BEI.

4.4.2. „Facilitatea pentru societatea civilă”, la care se poate face apel în procesul de aderare, ar trebui să sprijine proiectele propuse în domeniul energiei de tip cetățenesc (proiecte de asociații, de cooperative, de ONG-uri etc.).

Bruxelles, 8 octombrie 2015.

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Georges DASSIS

III

(Acte pregătitoare)

COMITETUL ECONOMIC ȘI SOCIAL EUROPEAN

A 511-A SESIUNE PLENARĂ A CESE, DIN 6, 7 ȘI 8 OCTOMBRIE 2015

Avizul Comitetului Economic și Social European privind Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor privind o strategie a Uniunii Europene pentru regiunea alpină

[COM(2015) 366 final]

(2016/C 032/03)

Raportor: domnul Stefano PALMIERI

La 15 iulie 2015, în conformitate cu articolul 304 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, Comisia Europeană a solicitat Comitetului Economic și Social European să elaboreze un aviz cu privire la

„Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor privind o strategie a Uniunii Europene pentru regiunea alpină”

[COM(2015) 366 final].

Secțiunea pentru uniunea economică și monetară și coeziune economică și socială, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 9 septembrie 2015.

În cea de a 511-a sesiune plenară, care a avut loc la 6, 7 și 8 octombrie 2015 (ședința din 8 octombrie 2015), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 129 de voturi pentru și o abținere.

1. Concluzii și recomandări

1.1. Comitetul Economic și Social European (CESE) subliniază că activarea Strategiei europene pentru regiunea alpină (EUSALP) are loc într-un moment deosebit, caracterizat – pe de o parte – de perpetuarea efectelor negative ale crizei financiare asupra economiei reale și – pe de altă parte – de încercarea de a promova și determina schimbări structurale la nivel economic, de mediu și social, acordând o atenție deosebită calității vieții și bunăstării cetățenilor.

1.2. CESE arată că sistemele teritoriale vizate de EUSALP, adică cinci state membre (Italia, Franța, Austria, Germania și Slovenia) și două țări terțe (Elveția și Liechtenstein), sunt caracterizate de niveluri de dezvoltare economică, durabilitate ecologică și coeziune socială net superioare mediei europene, precum și de o îndelungată tradiție în activitatea de cooperare teritorială.

1.2.1. În ciuda evidenței acestor particularități, CESE consideră că EUSALP reprezintă pentru regiunea Alpilor un element de valoare adăugată util pentru menținerea și, dacă este posibil, pentru îmbunătățirea standardelor economice, de mediu și sociale înalte care caracterizează aceste sisteme teritoriale.

1.2.2. CESE identifică în EUSALP o forță motrice de dezvoltare capabilă să susțină competitivitatea și coeziunea întregii Europe, în concordanță cu obiectivele politicii de coeziune europeană și cu principiile cooperării și solidarității care o definesc.

1.3. CESE evidențiază că aceste regiuni sunt caracterizate de trăsături teritoriale comune, ca de exemplu cele prezentate de zonele montane alpine.

1.3.1. CESE arată că Alpii, pe lângă faptul că reprezintă cel de al doilea rezervor de biodiversitate din Europa, sunt un element de identitate și de identificare a întregii zone. Din cauza întinderii lor spațiale și a conformației lor, Alpii delimitează în unele cazuri o zonă de separare materială și imaterială, în timp ce în alte cazuri reprezintă trecerea dintre diverse niveluri teritoriale din punct de vedere economic, social și al mediului.

1.4. În ciuda faptului că salută Strategia Uniunii Europene pentru regiunea alpină (EUSALP), Comitetul consideră că sunt necesare anumite completări.

1.5. CESE deplânge faptul că dimensiunea socială în EUSALP nu este tratată în mod egal cu cea economică și cu cea de mediu. CESE așteaptă așadar cu interes o consolidare a sa prin definirea unei integrări sociale pentru a garanta dezvoltarea unui model de creștere capabil să asigure competitivitatea și, în același timp, incluziunea și protecția socială, acordând o atenție specifică acelor persoane care sunt cel mai afectate de factori ca fragilitatea și precaritatea.

1.5.1. Din această perspectivă, CESE consideră la fel de fundamentală consolidarea în EUSALP a dimensiunii transversale a obiectivelor sale, în scopul de a sprijini în principal armonizarea și echilibrul dintre sustenabilitatea economică, de mediu și socială, în concordanță cu aplicarea unei abordări holistice în ceea ce privește dezvoltarea și inovația socială.

1.6. Dacă, pe de o parte, CESE consideră că obiectivele identificate în EUSALP sunt coerente cu prioritățile strategice pentru regiunea Alpilor, pe de altă parte, așteaptă cu interes completări având ca scop transformarea efectivă a provocărilor în factori de competitivitate și de coeziune, cu referire specifică la globalizarea economică, la tendințele demografice, la schimbările climatice, la chestiunile energetice și la poziționarea geografică.

1.7. În ceea ce privește prioritatea tematică „creștere economică și inovație”, CESE consideră că este esențial să se elaboreze strategii în sprijinul inovației, mai eficiente din punctul de vedere al competitivității și al creării de locuri de muncă, să se atragă noi investiții, să se consolideze intervențiile în sprijinul agriculturii și al silviculturii și să se valorifice diversele forme de turism caracteristice zonei. *(Pentru informații aprofundate, cf. punctele 3.3, 3.4, 3.5, 3.6 și 3.7)*

1.8. Cu referire la prioritatea tematică ‘mobilitate și conectivitate’, CESE consideră că este fundamental să se lanseze acțiuni având ca scop reducerea transportului rutier de mărfuri și de persoane, promovarea accesibilității ecologice a zonelor turistice, reducerea traficului vehiculelor în sistemele urbane și metropolitane și garantarea accesului la servicii și a conectivității în toate dimensiunile teritoriale ale regiunii Alpilor. *(Pentru informații aprofundate, cf. punctele 3.8, 3.9 și 3.10)*

1.9. Referitor la prioritatea tematică „mediu și energie”, CESE consideră că este fundamental să se mențină echilibrul dintre conservarea bogățiilor naturale și culturale și utilizarea rațională a acestora, conectivitatea ecologică, intervențiile de atenuare a schimbărilor climatice și de adaptare la acestea, precum și aprovizionarea cu energie sigură, accesibilă din punct de vedere economic și înalt calitativă. *(Pentru informații aprofundate, cf. punctele 3.11, 3.12 și 3.13)*

1.10. CESE consideră necesară dotarea EUSALP cu o „governanță pe mai multe niveluri” efectivă, capabilă să valorifice în comun „dimensiunea orizontală” (participarea societății civile) și care să completeze și să aplice „dimensiunea verticală” (participarea regiunilor și a autorităților locale), cu respectarea deplină a principiilor „subsidiarității și proporționalității”.

1.11. CESE așteaptă cu interes inițierea unui proces permanent de consolidare a capacităților, care să însoțească și să intensifice participarea activă a societății civile la procesele de dezvoltare a EUSALP, precum și lansarea unui „forum permanent” care să reprezinte și să sprijine partenerii sociali și economici din regiunea Alpilor și care să fie activ și în cadrul fiecăreia dintre regiunile acoperite de strategie.

1.11.1. Din această perspectivă, Comitetul propune activarea unui program specific *Going Local* – EUSALP, care să prevadă participarea activă a tuturor componentelor Comitetului care sunt implicate și vizate de procesele de dezvoltare propuse de EUSALP. Prin intermediul acestui program va fi posibilă lansarea – în rândul societății civile locale – a unor procese de informare și de formare legate de activitățile prevăzute în planul de acțiune și de posibilitățile de participare a diverșilor actori locali, asigurându-se, în același timp, asumarea în comun a opțiunilor privind intervențiile preconizate.

1.12. Cu referire la sistemele de monitorizare și de evaluare a EUSALP, CESE consideră indispensabilă completarea măsurătorii „cantitative” cu indicatori „calitativi”, în conformitate cu cele stabilite în abordarea „dincolo de PIB”.

1.13. CESE așteaptă cu interes ca sustenabilitatea economică a măsurilor ce trebuie luate în cadrul EUSALP să fie consolidată prin aplicarea unei strategii orientate către valorificarea sinergiilor și a caracterului complementar dintre fondurile structurale și de investiții europene 2014-2020 și celelalte programe europene cu gestionare directă, precum și către utilizarea instrumentelor prevăzute pentru „dezvoltarea locală de tip participativ”.

1.14. CESE consideră că pentru a atinge obiectivele strategice stabilite de EUSALP este, de asemenea, esențial să se folosească oportunitățile de finanțare oferite de Banca Europeană de Investiții (BEI) și să se promoveze participarea investitorilor privați, astfel cum s-a propus în „Planul Juncker”.

1.15. CESE salută măsurile propuse în prezentul plan de acțiune, vizând valorificarea sinergiilor dintre EUSALP și celelalte macrostrategii deja puse în aplicare, inclusiv pentru a extinde conceptul de macroregiune la alte regiuni europene extrem de importante pentru competitivitatea economică și coeziunea socială a Europei, cum ar fi zona Mediteranei de Vest și cea a Balcanilor.

2. Strategia UE pentru regiunea alpină: observații generale

2.1. Obiectivul acestui aviz îl reprezintă evaluarea planului de acțiune al Strategiei Uniunii Europene pentru regiunea alpină (EUSALP) ⁽¹⁾ din punctul de vedere al societății civile organizate. Prezentul aviz are ca punct de plecare avizul exploratoriu al CESE privind strategia UE pentru regiunea Alpilor ⁽²⁾ și concluziile audierii care a avut loc la 25 iunie 2015 la Ispra (Italia), precum și celelalte avize adoptate de CESE pe tema strategiilor macroregionale ⁽³⁾.

2.2. Pentru a converti provocările identificate în planul de acțiune EUSALP în factori de competitivitate economică și de coeziune socială, este necesar să se sprijine aplicarea de politici de dezvoltare în conformitate cu orientările prevăzute la articolul 3 alineatele (1), (2) și (3) din Tratatul privind Uniunea Europeană ⁽⁴⁾, precum și o abordare globală orientată către dezvoltare și inovație socială.

2.2.1. Prin consolidarea abordării globale a EUSALP, va fi posibilă sprijinirea eficace a competitivității și a coeziunii macroregiunii, prin aplicarea de politici și de proiecte capabile să creeze o interdependență între obiectivele economice, de mediu și sociale.

2.2.2. EUSALP trebuie programată și aplicată din perspectiva inovației sociale, un proces de dezvoltare capabil să promoveze și să sprijine concretizarea de idei noi care, pe lângă consolidarea competitivității economice, trebuie să asigure satisfacerea nevoilor persoanelor care trăiesc în regiunea Alpilor și ale societății în ansamblu.

2.3. Ținând cont de analizele și de evaluările prezentate de CESE în avizul pe tema „Bilanțul Strategiei Europa 2020” ⁽⁵⁾ și în „Revizuirea intermediară a Strategiei Europa 2020” ⁽⁶⁾, este evident că EUSALP reprezintă un instrument util pentru garantarea unui sistem economic și social rezilient, un instrument capabil să asigure „protecția și dezvoltarea” societății civile din regiunea Alpilor.

⁽¹⁾ SWD(2015) 147 final.

⁽²⁾ OJ C 230, 14.7.2015, p. 9.

⁽³⁾ <http://www.balticsea-region-strategy.eu>; <http://www.danube-region.eu>; <http://www.ai-macroregion.eu>

⁽⁴⁾ OJ C 83, 30.3.2010, p. 16.

⁽⁵⁾ OJ C 12, 15.1.2015, p. 105.

⁽⁶⁾ „Revizuirea intermediară a Strategiei Europa 2020”, Bruxelles, 4 decembrie 2013.

2.3.1. Consolidarea rezilienței macroregiunii Alpilor reprezintă un factor decisiv pentru sporirea capacității societății civile de a absorbi, a gestiona și a preveni efectele crizei și ale schimbărilor structurale care afectează din ce în ce mai des sistemele noastre socioeconomice, dar și pentru sprijinirea competitivității economice a regiunii Alpilor din punctul de vedere al coeziunii sociale și al durabilității.

2.4. În concordanță cu deciziile asumate prin *Rezoluția politică pentru aplicarea Strategiei UE pentru regiunea alpină* (Conferința de la Grenoble)⁽⁷⁾, planul de acțiune identifică provocările specifice domeniului de cooperare, prioritățile politice, obiectivele și acțiunile specifice, precum și câteva exemple de idei de proiecte.

2.5. Principalele provocări și obiective identificate în planul de acțiune EUSALP privesc globalizarea economică, tendințele demografice, schimbarea climatică, chestiunile energetice și poziționarea geografică. În ciuda faptului că evaluează pozitiv chestiunile cuprinse în planul de acțiune al EUSALP, CESE consideră necesară completarea obiectivelor cu cele la care se face referire în continuare.

2.5.1. Favorizarea unui sistem antreprenorial dinamic și oferirea de asistență pentru sporirea competitivității întreprinderilor din teritoriu prin inovație, în scopul consolidării capacității sistemului economic de a face față în mod eficace provocărilor impuse de globalizarea economică, pentru a răspunde nevoilor societății civile și a garanta ocuparea forței de muncă și crearea de noi locuri de muncă de calitate.

2.5.2. Sprijinirea consolidării capacităților bazate pe tradiții și diversitate socială, sprijinind păstrarea valorilor identității care caracterizează teritoriile implicate și utilizând în același timp cunoștințele și tradițiile locale ca pârgie de dezvoltare economică și incluziune socială.

2.5.3. Susținerea inițiativelor care vizează abordarea mai practică a schimbărilor demografice care caracterizează regiunea Alpilor, cu accent special pe gestionarea efectelor combinate derivate din îmbătrânirea populației și din noile procese de migrație.

2.5.4. Promovarea proceselor ce au ca scop atenuarea efectelor schimbărilor climatice și adaptarea regiunilor afectate la acestea, cu referire specifică la efectele asupra mediului, biodiversității, activităților economice și condițiilor de viață ale cetățenilor⁽⁸⁾.

2.5.5. Soluționarea provocărilor energetice legate de durabilitatea cererii, de siguranța și accesibilitatea economică pentru întreprinderi și cetățeni, promovând investițiile în surse energetice mai puțin scumpe și mai curate, o piață macroregională a energiei mai deschisă și mai competitivă, economii mai mari de costuri prin valorificarea resurselor energetice autohtone și a surselor regenerabile de energie convenționale (de exemplu, biomasă, energie hidroelectrică și geotermală) și neconvenționale (de exemplu, energie eoliană și solară).

2.5.6. Dezvoltarea de politici și acțiuni având ca scop valorificarea poziției geografice strategice a regiunii Alpilor, în special cu referire la transporturi, cu respectarea deplină a principiilor de protecție și conservare a mediului. În plus, vor trebui sprijinite noi abordări de responsabilități comune și de cooperare între teritorii, cum ar fi legăturile verticale între metropole, zonele rurale, zonele montane și turistice.

2.5.7. Promovarea echilibrului, a echității și a caracterului universal în ceea ce privește accesul la serviciile de interes general, pentru a răspunde nevoilor persoanelor care trăiesc în regiunea Alpilor, acordând o atenție specială sistemelor teritoriale caracterizate de „dezavantaje geografice”.

2.5.8. Sprijinirea protecției și a gestionării durabile a biodiversității, a peisajelor și a resurselor naturale, prin găsirea echilibrului corect între măsurile ce au ca scop conservarea și cele orientate către o utilizare rațională a serviciilor și a produselor ecosistemice, precum și către o repartizare mai echilibrată a avantajelor induse de utilizarea acestora.

2.5.9. Promovarea și definirea unui model de integrare socială prin planificarea de intervenții în ceea ce privește condițiile de muncă, asigurările sociale, chestiunile privind egalitatea dintre femei și bărbați, persoanele cu handicap și imigranții.

⁽⁷⁾ Conferința desfășurată la Grenoble la data de 18 octombrie 2013, la care au participat reprezentanții guvernelor și președinții regiunilor implicate în EUSALP.

⁽⁸⁾ Cartea albă „Adaptarea la schimbările climatice: către un cadru de acțiune la nivel european” [COM(2009) 147 final].

2.5.10. Definirea și dezvoltarea unui „obiectiv funcțional” specific și identificabil în cursul elaborării și aplicării de procese de dezvoltare menite să limiteze dezechilibrele dintre dimensiunile economică, de mediu și socială, un „stand de încercare” util pentru capitalizarea rezultatelor politicii de coeziune în întreaga Europă.

2.5.11. Promovarea unui proces – cât mai amplu posibil –, la nivel regional și local de formare, dezbateri și punere în comun a opțiunilor economice, sociale și de mediu care vizează zona, prin utilizarea de metodologii deja experimentate în alte contexte și de spații adecvate pentru dezbateri între reprezentanții cetățenilor, partenerii sociali și economici și organismele de reprezentare a societății civile.

3. Strategia europeană pentru regiunea alpină: analiză și evaluări

3.1. Principala provocare care va trebui înfruntată prin Strategia pentru regiunea alpină privește armonizarea și consolidarea echilibrului dintre obiectivele de sustenabilitate economică, de mediu și socială.

3.2. CESE evaluează pozitiv planul de acțiune EUSALP, dar consideră că trebuie completate și aprofundate cele trei priorități tematice („creșterea economică și inovația”, „mobilitatea și conectivitatea”, „mediul și energia”).

3.3. În ciuda faptului că, după cum se precizează în Tabloul de bord european privind inovarea ⁽⁹⁾, teritoriile implicate în Strategia pentru regiunea alpină au niveluri de inovație peste media europeană, este evident că politicile și strategiile care sprijină formele de inovație ‘tradițională’ au o rentabilitate scăzută din punctul de vedere al competitivității și al locurilor de muncă create în raport cu investițiile efectuate.

3.4. Este necesară așadar consolidarea instrumentelor operaționale care vin în sprijinul abordării *Open innovation* ⁽¹⁰⁾, un model bazat pe aplicarea modelului cvadripartit (*Quadruple Helix*), prin care instituțiile publice, companiile, universitățile și persoanele (cetățenii) colaborează în procesele ce caracterizează inovația (creare în comun, explorare, experimentare și aplicare), în scopul dezvoltării de noi produse și servicii axate pe nevoile reale ale utilizatorilor finali.

3.5. Dezvoltarea regiunii Alpilor este legată de valorificarea filierelor de producție locale și a districtelor care constituie coloana vertebrală a sistemului de producție. Este necesară lansarea de politici de dezvoltare pentru atragerea de noi investiții, în special „în industriile emergente”, nu doar pentru a optimiza randamentul producției, dar și pentru a combate depopularea în zonele „periferice”.

3.6. Este fundamentală promovarea intervențiilor având ca scop calificarea și profesionalizarea lucrătorilor atât în filierele de producție „tradiționale”, cât și în cele emergente (inclusiv sectorul cultural și al creativității).

3.7. Agricultură – mai ales cea din zona de munte – și silvicultura reprezintă sectoare economice ce trebuie sprijinite pentru a proteja peisajul antropoc, pentru a favoriza instalarea în zonele de periferie, pentru a salvagarda infrastructurile din zonele montane și pentru a furniza materiile prime ce stau la baza alimentelor și produselor de înaltă calitate.

3.7.1. Pentru a face agricultura și silvicultura din zona de munte mai competitive, este prioritar să se promoveze inițiative menite să pună în valoare anumite „mărci de calitate” ale produselor de aici, să se acorde sprijin unor forme de colaborare mai structurate între diversele zone montane ale regiunii Alpilor și între acestea și sistemele urbane, inclusiv prin activarea de proiecte în cadrul programelor UE din perioada 2014-2020 ⁽¹¹⁾ (fiind avute în vedere în special inițiativele de sprijinire a promovării produselor agricole de la munte).

3.8. Ceea ce caracterizează turismul din regiunile care aparțin zonei Alpilor este varietatea serviciilor solicitate de turiști: turism în natură, turism activ și sportiv, turism de sănătate și de relaxare, turism cultural, turism pentru participarea la congrese și la evenimente, precum și turism de shopping.

⁽⁹⁾ http://ec.europa.eu/growth/industry/innovation/facts-figures/scoreboards/files/ius-2015_en.pdf

⁽¹⁰⁾ <http://ec.europa.eu/digital-agenda/en/growth-jobs/open-innovation>

⁽¹¹⁾ <http://www.rumra-intergroup.eu/>

3.8.1. Este prioritară relansarea turismului durabil printr-o politică integrată care să conducă la identificarea de norme pentru salvagardarea regiunii Alpilor și pentru diseminarea de modele de dezvoltare durabilă. În plus, este necesar să se contribuie la procesele de sprijinire a desezonalizării prezențelor turistice prin promovarea de forme de turism care nu sunt încă pe deplin valorificate (de exemplu, turismul de sănătate) și prin îmbunătățirea generală a calității serviciilor în zonele de munte.

3.9. Din cauza conformației topografice specifice, transporturile în macroregiunea Alpilor se concentrează de-a lungul unui număr restrâns de coridoare, cauzând o creștere disproporționată a transportului rutier de mărfuri pe distanțe lungi, în contexte foarte sensibile din punct de vedere ecologic. În zonele de periferie și de munte, mobilitatea reprezintă o premisă pentru menținerea contactelor sociale; fenomene precum schimbarea stilului de viață și a tendințelor de dezvoltare demografică implică o creștere a traficului individual motorizat.

3.9.1. Este fundamental să se sprijine luarea unor măsuri de adaptare și simplificare a infrastructurii de transport în toate sistemele teritoriale ale regiunii Alpilor, cu acordarea unei atenții deosebite legăturilor transfrontaliere și transferului cât mai multor mărfuri și persoane de la transportul rutier către alte forme de transport (de exemplu, feroviar), precum și să se promoveze accesibilitatea ecologică la zonele turistice, acordând atenție atât distanțelor lungi, cât și așa-numitului „ultim kilometru”.

3.9.2. Cu referire specifică la sistemele urbane și metropolitane, este necesar să se sprijine transferul de la traficul cu vehicule individuale către transportul public local, traseele pietonale și piste pentru bicicliști, prin îmbunătățirea infrastructurilor și prin intervenții ce își propun să promoveze schimbarea obiceiurilor persoanelor, încurajând utilizarea unor modalități de transport și de mobilitate care nu afectează mediul.

3.10. Accesul echilibrat, echitabil și universal la servicii de înaltă calitate, precum și conectivitatea, reprezintă elemente esențiale pentru a garanta standarde adecvate de calitate a vieții pentru întreaga populație din macroregiunea Alpilor, dar mai ales pentru cei care trăiesc și lucrează în zone caracterizate de dezavantaje geografice.

3.10.1. Este prioritară sprijinirea adoptării de soluții inovatoare pentru a asigura serviciile de bază în zonele montane și rurale (învățământ, sănătate, servicii sociale și mobilitate), precum și consolidarea infrastructurilor și tehnologiilor TIC, în scopul garantării unui nivel de disponibilitate a serviciilor publice capabil să răspundă nevoilor întregii populații care trăiește în regiunea Alpilor.

3.11. Varietatea speciilor vegetale și animale și a peisajelor naturale din regiunea Alpilor sunt bogății ce trebuie protejate și valorificate, întrucât reprezintă elementele esențiale pe care se bazează calitatea vieții și atractivitatea acestor teritorii.

3.11.1. Trebuie să se acorde sprijin protecției și gestionării durabile a biodiversității și a resurselor naturale, culturale și peisagistice, găsindu-se echilibrul corect între intervențiile ce au ca scop conservarea și cele orientate către o utilizare rațională. În plus, este fundamentală sprijinirea intervențiilor care urmăresc promovarea „conectivității ecologice” a regiunii, în concordanță cu cele precizate de Comisia Europeană în Comunicarea „Infrastructurile ecologice – Valorificarea capitalului natural al Europei”⁽¹²⁾.

3.12. Deși gestionarea schimbărilor climatice și a riscurilor naturale induse de acestea reprezintă o provocare comună pentru întreaga regiune a Alpilor, tot atât de adevărat este și faptul că Alpii, fiind sistemul muntos cel mai dens populat și mai intens exploatat din lume, prezintă o sensibilitate mai mare decât media în raport cu respectivele schimbări climatice.

3.12.1. Este prioritară lansarea de acțiuni la nivel transnațional (efectele schimbărilor climatice nu se opresc la frontiere) având ca scop atenuarea efectelor și adaptarea regiunii Alpilor la schimbările climatice: atenuarea efectelor trebuie să își propună evitarea consecințelor imposibil de controlat ale schimbărilor climatice prin reducerea gazelor cu efect de seră, în timp ce adaptarea trebuie orientată către reducerea vulnerabilității la schimbările climatice și către gestionarea impacturilor inevitabile.

3.13. Pentru a garanta și promova calitatea vieții și a avantajelor locului, regiunea Alpilor necesită un sistem de aprovizionare cu energie sigur, accesibil din punct de vedere economic și înalt calitativ.

⁽¹²⁾ COM(2013) 249 final. A se vedea și Avizul Comitetului Economic și Social European privind Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor „Infrastructurile ecologice – Valorificarea capitalului natural al Europei” (JO C 67, 6.3.2014, p. 153).

3.13.1. Pe lângă sprijinirea măsurilor de sporire a cotei de energie din surse regenerabile, precum apa, lemnul de foc, biomasa, soarele și vântul, o importanță fundamentală o are încurajarea eficienței energetice atât în sectorul public, cât și în cel privat.

4. Strategia UE pentru regiunea alpină – EUSALP: aspecte specifice

4.1. Pe lângă faptul că determină efecte negative asupra economiei reale și asupra condițiilor de viață a milioane de bărbați și de femei, criza economică a evidențiat în mod clar nevoia de intervenții publice având ca scop limitarea factorilor regresivi ai unei creșteri nesustenabile din punct de vedere economic și social și din punctul de vedere al mediului, precum și protejarea, ca atare, a condițiilor de viață și a bunăstării cetățenilor prin consolidarea intervențiilor în domeniul social și al politicilor de asistență socială, precum și în domeniul mediului.

4.2. CESE consideră că dimensiunea socială în EUSALP nu este abordată corespunzător și că aceasta trebuie consolidată pentru a garanta dezvoltarea unui model de creștere capabil să asigure competitivitatea și, în același timp, incluziunea și protecția socială, acordând o atenție specifică persoanelor care sunt cel mai afectate de factori de fragilitate și de precaritate.

4.2.1. În acest scop, în EUSALP ar trebui prevăzute măsuri de:

- asigurare a respectării standardelor referitoare la munca demnă și a capacității de adaptare a forței de muncă la schimbările tehnologice în desfășurare și la schimbarea sistemului de producție, prin procese de recalificare profesională și de formare continuă care să valorifice capitalul uman din zonă;
- garantare a integrării, respectării și valorificării dimensiunii de gen, în special în ceea ce privește piața forței de muncă;
- încurajare a creării de infrastructuri sociale și promovare a investițiilor sociale;
- promovare a tuturor acțiunilor posibile pentru a li se asigura persoanelor cu handicap condiții cu adevărat echitabile și șanse egale;
- promovare și sprijinire a îmbătrânirii active ca resursă strategică a zonei, în diverse domenii de aplicare (turism, producție artizanală, servicii etc.);
- sprijinire a intervențiilor în domeniul imigrării, valorificând acele aspecte capabile să îi promoveze valorile pozitive, pentru a sprijini creșterea economică și coeziunea socială a zonei.

4.3. În ciuda faptului că sistemul de guvernare al EUSALP ține seama de concluziile evaluărilor prezentate de CESE în avizul privind „guvernanța strategiilor macroregionale”⁽¹³⁾, pot fi identificate aspecte critice și completări necesare.

4.3.1. Se impune consolidarea „guvernanței pe mai multe niveluri” a EUSALP prin aplicarea unei „dimensiuni orizontale” efective (participarea actorilor economici, a partenerilor sociali și a reprezentanților societății civile), care să completeze și să utilizeze „dimensiunea verticală” (participarea regiunilor și autorităților locale), cu respectarea deplină a principiilor „subsidiarității și proporționalității”, a căror aplicare este decisivă pentru garantarea redistribuirii teritoriale echitabile a avantajelor determinate de EUSALP, evitând ca obiectivele fiecărui stat și teritoriu în parte să prevaleze asupra intereselor comune.

4.3.2. Este fundamental să se prevadă lansarea unui „forum al societății civile” al EUSALP, ale cărui activități trebuie să fie integrate cu cele ale „grupurilor de acțiune” și să se dezvolte conform unui model operațional care să permită implicarea reală a reprezentanților partenerilor sociali și economici în aplicarea strategiei la nivel regional și local. Din acest motiv, se așteaptă cu interes ca, pe lângă forumul societății civile din macroregiune, să fie lansate forumuri regionale (și, pe cât posibil, locale) ale societății civile, astfel încât să se asigure o gestionare în comun a strategiei, împreună cu toate componentele locale.

⁽¹³⁾ OJ C 12, 15.1.2015, p. 64.

4.3.3. În plus, este fundamentală promovarea unei activități permanente de consolidare a capacităților, care să însoțească și să intensifice participarea activă a societății civile organizate la procesele de dezvoltare a EUSALP și care să susțină, în același timp, sensibilizarea și îmbunătățirea cunoștințelor cetățenilor cu privire la principalele tematici și priorități ce privesc regiunea Alpiilor. În ceea ce privește aceste priorități, CESE propune inițierea unui program specific, *Going Local* – EUSALP.

4.4. Aplicarea Strategiei pentru regiunea alpină trebuie însoțită de un sistem eficace de monitorizare, prin care să fie posibilă evaluarea îmbunătățirilor efective induse de EUSALP.

4.4.1. Este indispensabilă completarea măsurării „cantitative” cu indicatori „calitativi”, în conformitate cu abordarea „dincolo de PIB”⁽¹⁴⁾, în scopul de a evalua impactul politicilor adoptate cu privire la calitatea vieții, durabilitatea ecologică, coeziunea socială, sănătatea și bunăstarea globală a generațiilor actuale și viitoare.

4.5. Sumele considerabile angajate deja de UE prin intermediul fondurilor structurale și de investiții europene (ESIF) 2014-2020⁽¹⁵⁾ și al cooperării teritoriale europene (ETC)⁽¹⁶⁾ pot garanta, în cazul în care sunt coordonate și încadrate într-o abordare strategică unificată, resursele economice necesare și pot sprijini aplicarea EUSALP.

4.5.1. Este important să se dezvolte abordări inovatoare menite să valorifice sinergiile și caracteristicile complementare dintre fondurile structurale și de investiții europene pentru perioada 2014-2020 și celelalte programe europene cu gestionare directă, după cum se arată în manualul Comisiei Europene intitulat *Enabling synergies between European Structural and Investment Funds and Horizon 2020* (Facilitarea sinergiilor între fondurile structurale și de investiții europene și programul „Orizont 2020”)⁽¹⁷⁾.

4.5.2. În vederea atingerii obiectivelor stabilite de EUSALP este, de asemenea, esențial să se profite de oportunitățile de finanțare oferite de Banca Europeană de Investiții și să se încurajeze utilizarea investițiilor private, astfel cum s-a propus în „Planul Juncker”⁽¹⁸⁾.

4.5.3. De asemenea, pentru a sprijini sustenabilitatea financiară a EUSALP, este prioritară susținerea, acolo unde este posibil, a inițiativelor având ca scop punerea în aplicare a instrumentelor prevăzute pentru „dezvoltarea locală de tip participativ”, cu referire specifică la instrumentele pentru „dezvoltarea locală plasată sub responsabilitatea comunității” (DLRC)⁽¹⁹⁾ și „investițiile teritoriale integrate”⁽²⁰⁾, conform propunerilor din avizul CESE privind dezvoltarea locală plasată sub responsabilitatea comunității⁽²¹⁾ și din programul „Interreg V Italia-Austria”, prin intermediul solicitării de prezentare a strategiilor transfrontaliere de dezvoltare locală legate de DLRC⁽²²⁾.

Bruxelles, 8 octombrie 2015.

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Georges DASSIS

⁽¹⁴⁾ „Să vorbim despre fericire – dincolo de PIB”, Bruxelles, 10 iunie 2014.

⁽¹⁵⁾ Regulamentul (UE) nr. 1303/2013 al Parlamentului European și al Consiliului (JO L 347, 20.12.2013, p. 320).

⁽¹⁶⁾ Regulamentul (UE) nr. 1299/2013 al Parlamentului European și al Consiliului (JO L 347, 20.12.2013, p. 259).

⁽¹⁷⁾ http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/guides/synergy/synergies_en.pdf

⁽¹⁸⁾ Un Plan de investiții pentru Europa [COM(2014) 903 final].

⁽¹⁹⁾ Articolul 10 din Regulamentul (UE) nr. 1299/2013.

⁽²⁰⁾ Articolul 11 din Regulamentul (UE) nr. 1299/2013.

⁽²¹⁾ OJ C 230, 14.7.2015, p. 1.

⁽²²⁾ http://www.interreg.net/download/0_CLLD_Aufruf_Avviso.pdf

Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului de modificare a Regulamentului (UE) nr. 1303/2013 al Parlamentului European și al Consiliului de stabilire a unor dispoziții comune privind Fondul european de dezvoltare regională, Fondul social european, Fondul de coeziune, Fondul european agricol pentru dezvoltare rurală și Fondul european pentru pescuit și afaceri maritime, precum și de stabilire a unor dispoziții generale privind Fondul european de dezvoltare regională, Fondul social european, Fondul de coeziune și Fondul european pentru pescuit și afaceri maritime în ceea ce privește adoptarea unor măsuri specifice referitoare la Grecia

[COM(2015) 365 final – 2015/0160 (COD)]

(2016/C 032/04)

Raportor general: domnul Carmelo CEDRONE

La 7 septembrie și la 28 septembrie 2015, în conformitate cu articolele 177 și 304 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, Parlamentul European și, respectiv, Consiliul au hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului de modificare a Regulamentului (UE) nr. 1303/2013 al Parlamentului European și al Consiliului de stabilire a unor dispoziții comune privind Fondul european de dezvoltare regională, Fondul social european, Fondul de coeziune, Fondul european agricol pentru dezvoltare rurală și Fondul european pentru pescuit și afaceri maritime, precum și de stabilire a unor dispoziții generale privind Fondul european de dezvoltare regională, Fondul social european, Fondul de coeziune și Fondul european pentru pescuit și afaceri maritime în ceea ce privește adoptarea unor măsuri specifice referitoare la Grecia

[COM(2015) 365 final – 2015/0160 (COD)].

La 15 septembrie 2015, Biroul a însărcinat Secțiunea pentru uniunea economică și monetară și coeziune economică și socială cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă.

Având în vedere caracterul urgent al lucrărilor, Comitetul Economic și Social European l-a numit pe dl Carmelo CEDRONE raportor general în cadrul celei de-a 511-a sesiuni plenare din 6, 7 și 8 octombrie 2015 (ședința din 8 octombrie 2015) și a adoptat prezentul aviz cu 99 de voturi pentru, 1 vot împotriva și 4 abțineri.

1. Context și sinteza documentului Comisiei

1.1. Situația economică și socială din Grecia continuă să prezinte probleme serioase și acute din cauza persistenței unor rate scăzute de creștere și a lipsei fondurilor publice necesare pentru stimularea acesteia. Cauzele acestei situații sunt bine cunoscute și au fost evidențiate în mai multe rânduri de CESE în ultimii ani și în ultimele luni. Problemele menționate au consecințe importante și în ceea ce privește disponibilitatea mijloacelor necesare pentru punerea în aplicare a programelor planificate, cu sprijinul financiar al fondurilor structurale pentru perioada 2014-2020, dar și asupra fondurilor neutilizate din perioada 2007-2013.

1.2. Comisia a prezentat Parlamentului European și Consiliului o propunere de modificare a Regulamentului nr. 1303/2013 al Consiliului (de stabilire a unor dispoziții comune privind cele cinci fonduri structurale și de investiții europene) în ceea ce privește adoptarea unor măsuri specifice referitoare la Grecia ⁽¹⁾.

1.3. Propunerea Comisiei, menită să compenseze lipsa de lichidități și de resurse publice pentru investiții în Grecia, prevede două mecanisme financiare care constau, în esență, în plata în avans a unei părți din fondurile deja alocate Greciei (acest lucru neavând așadar niciun impact asupra bugetului pentru perioada 2014-2020), precum și într-o creștere a ratelor de cofinanțare.

1.4. Propunerea legislativă vizează perioadele 2007-2013 și 2014-2020.

⁽¹⁾ COM(2015) 365 final – 2015/0160 (COD).

1.5. În ceea ce privește perioada 2014-2020, Comisia propune să majoreze nivelul prefinanțării inițiale din fondurile disponibile pentru programele politicii de coeziune în cadrul obiectivului „Investiții pentru creștere economică și ocuparea forței de muncă” [Fondul european de dezvoltare regională (FEDER), Fondul social european (FSE) și Fondul de coeziune (FC)] și programele sprijinite de Fondul european pentru pescuit și afaceri maritime (FEPAM), cu 7 puncte procentuale. În total, este vorba de 1 de miliard EUR, sumă disponibilă pentru doi ani (500 de milioane EUR în 2015 și 500 de milioane EUR în 2016).

1.6. Referitor la perioada 2007-2013, Comisia propune o rată maximă de cofinanțare de 100 % care să se aplice cheltuielilor eligibile declarate pentru calcularea plăților intermediare și a plății soldului final pentru programele operaționale implementate de Grecia, precum și să efectueze în avans cele 5 % plăți restante ale UE care sunt în mod normal făcute doar la închiderea programelor. Acest lucru ar echivala cu disponibilizarea imediată unor lichidități suplimentare de circa 500 de milioane EUR în 2015 și 500 de milioane EUR în 2016.

2. Observații

2.1. CESE împărtășește preocuparea Comisiei privind necesitatea de a aloca Greciei resurse financiare suplimentare, care să permită relansarea investițiilor care vin în sprijinul creșterii durabile. Astfel, CESE a prezentat de multă vreme propuneri care merg în această direcție, pentru toate țările și teritoriile care au dificultăți legate de buget, de îndatorare sau de rata ridicată a șomajului ⁽²⁾.

2.2. Comitetul este de părere că propunerea Comisiei, pe care aceasta o consideră excepțională și care este în prezent examinată de Parlamentul European, nu este pe măsura obiectivelor urmărite. Este vorba despre un ajutor care, atât sub aspect financiar, cât și în ceea ce privește modalitățile de acordare (a unui avans din resursele planificate), este insuficient pentru satisfacerea necesităților Greciei în materie de investiții publice și de refacere a nivelurilor de competitivitate și de ocupare a forței de muncă ale sistemului său de producție. Aportul de lichidități care ar rezulta în urma aplicării noului regulament este estimat la aproximativ 2 miliarde EUR, o sumă, fără îndoială, importantă, dar care nu reprezintă o resursă suplimentară și care va fi contrabalansată de o reducere echivalentă a resurselor prevăzute pentru anii următori (2018 și 2020).

2.3. CESE a afirmat în mod repetat în avizele sale că, dacă Comisia intenționează să ajute Grecia, ar trebui ca resursele suplimentare care ar urma să fie acordate acestei țări, fie sub forma unor noi programe de investiții, fie printr-o reducere mai importantă a ratei de cofinanțare națională a programelor operaționale sprijinite prin fondurile structurale în perioada 2014-2020, să fie mai substanțiale.

2.4. CESE formulează și o a doua preocupare, legată de întârzierile în lansarea noului program al fondurilor structurale. Resursele alocate Greciei în contextul politicii de coeziune, pentru perioada 2014-2020, se ridică la un total de aproximativ 35 de miliarde EUR. Situația dramatică din punct de vedere economic, dar și politic, cu care se confruntă Grecia a generat numeroase incertitudini în ceea ce privește deciziile de investiții, precum și întârzieri pe plan administrativ, ceea ce nu a permis inițierea procedurilor necesare pentru accesarea fondurilor noii perioade de programare 2014-2020.

⁽²⁾ Avizul Comitetului Economic și Social European privind Propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului de modificare a Regulamentului (CE) nr. 1083/2006 în ceea ce privește anumite dispoziții referitoare la gestionarea financiară în cazul anumitor state membre care se confruntă cu dificultăți grave sau sunt amenințate de astfel de dificultăți cu privire la stabilitatea lor financiară COM(2011) 482 final – 2011/0211 (COD) (JO C 24, 28.1.2012, p. 81); Avizul Comitetului Economic și Social European privind Propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului de modificare a Regulamentului (CE) nr. 1698/2005 în ceea ce privește anumite dispoziții referitoare la gestionarea financiară în cazul anumitor state membre care se confruntă cu dificultăți grave sau sunt amenințate de astfel de dificultăți cu privire la stabilitatea lor financiară COM(2011) 481 final – 2011/0209 (COD) (JO C 24, 28.1.2012, p. 83); Avizul Comitetului Economic și Social European privind Propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului de modificare a Regulamentului (CE) nr. 1198/2006 al Consiliului privind Fondul European pentru Pescuit, în ceea ce privește anumite dispoziții referitoare la gestiunea financiară pentru anumite state membre afectate sau amenințate de dificultăți grave legate de stabilitatea lor financiară COM(2011) 484 final – 2011/0212 (COD) (JO C 24, 28.1.2012, p. 84); Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului de stabilire a unor dispoziții comune privind Fondul european de dezvoltare regională, Fondul social european, Fondul de coeziune, Fondul european agricol pentru dezvoltare rurală și Fondul european pentru pescuit și afaceri maritime, care fac obiectul cadrului strategic comun, precum și de stabilire a unor dispoziții generale privind Fondul european de dezvoltare regională, Fondul social european și Fondul de coeziune și de abrogare a Regulamentului (CE) nr. 1083/2006 COM(2011) 615 final – 2011/0276 (COD) (JO C 191, 29.6.2012, p. 30); Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului privind Fondul de coeziune și de abrogare a Regulamentului (CE) nr. 1084/2006 COM(2011) 612 final – 2011/0274 (COD) (JO C 191, 29.6.2012, p. 38); precum și Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului privind dispozițiile specifice aplicabile Fondului european de dezvoltare regională și obiectivului referitor la investițiile pentru creștere economică și ocuparea forței de muncă și de abrogare a Regulamentului (CE) nr. 1080/2011 COM(2011) 614 final – 2011/0275 (COD) (JO C 191, 29.6.2012, p. 44).

2.5. CESE este preocupat de faptul că aceste întârzieri, împreună cu măsurile de austeritate impuse de UE pentru aprobarea celui de-al treilea plan de ajutor, care vor determina în mod inevitabil reducerea resurselor publice destinate investițiilor, vor afecta și punerea în aplicare a programelor de cheltuieli prevăzute de fonduri pentru următorul an, dar și pentru întreaga perioadă, până în 2020.

2.6. Proiectele aflate în desfășurare în Grecia sunt, în mare parte, finanțate din fondurile perioadei de programare 2007-2013. Cele mai recente analize privind fondurile neutilizate din perioada 2007-2013 indică existența unei sume restante de 1,5-2 milioane EUR, care, dacă nu va fi utilizată până la sfârșitul anului, va trebui returnată. Având în vedere circumstanțele excepționale din Grecia, Comisia ar fi putut să includă în propunerea sa o prelungire a termenelor de raportare în privința cheltuielilor efectuate (de la N+2 la N+3).

3. Concluzii și recomandări

3.1. În concluzie, CESE aprobă și sprijină propunerea Comisiei, însă o consideră insuficientă. Într-adevăr, așa cum a propus în multe dintre avizele sale, Comitetul consideră că instituțiile europene și statele membre ar trebui să pună în aplicare un program de asistență destinat țărilor din zona euro aflate în dificultate (Grecia fiind prima țară vizată), un program mai substanțial și mai credibil decât cele prezentate până acum, care să instituie mai multă flexibilitate în aplicarea noii guvernante europene în domeniul politicii fiscale și bugetare, sporind considerabil resursele disponibile pentru finanțare prin intermediul BEI și al Fondului european de investiții (FEI), începând cu Planul Juncker, dar și integrând și coordonând mai eficient resursele destinate finanțării altor politici ale UE.

3.2. Pe scurt, s-ar impune, în plus față de cele precizate: a) extinderea propunerii (eliminarea cofinanțării de către Grecia) la întreaga perioadă 2014-2020; b) accelerarea și efectuarea cu anticipare a intervențiilor prevăzute în Planul Juncker pentru Grecia, în vederea favorizării, prin intermediul ambelor măsuri, a redresării economice, a dezvoltării și a ocupării forței de muncă; c) simplificarea prevederilor administrative, și nu complicarea lor; d) înființarea, de către Comisia Europeană, a unui grup operativ mixt care să poată susține și însoți Grecia în toate etapele utilizării diverselor fonduri structurale; e) evaluarea oportunității de a extinde măsurile menționate sau unele similare, în condițiile unor controale adecvate, la alte țări, care au fost sau sunt cel mai afectate de criză și care au o rată a șomajului superioară mediei europene.

Bruxelles, 8 octombrie 2015.

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Georges DASSIS

Avizul Comitetului Economic și Social privind propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului privind aplicarea regimurilor aplicabile produselor originare din anumite state care fac parte din grupul statelor din Africa, zona Caraibilor și Pacific (ACP) prevăzute în acordurile de stabilire sau care duc la stabilirea Acordurilor de parteneriat economic (reformare)

[COM(2015) 282 final – 2015/0128 (COD)]

(2016/C 032/05)

La 24 iunie 2015, în conformitate cu articolul 304 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, Parlamentul European a hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

„Propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului privind [aplicarea regimurilor aplicabile produselor originare din anumite state care fac parte din grupul statelor din Africa, zona Caraibilor și Pacific (ACP) prevăzute în acordurile de stabilire sau care duc la stabilirea Acordurilor de parteneriat economic (reformare)]”

[COM(2015) 282 final – 2015/0128 (COD)].

Întrucât, în opinia sa, conținutul propunerii este pe deplin satisfăcător și nu face obiectul niciunei observații din partea sa, în cea de a 511-a sesiune plenară din 6, 7 și 8 octombrie 2015 (ședința din 8 octombrie 2015), Comitetul a hotărât să emită un aviz favorabil cu privire la textul propus, cu 70 de voturi pentru și 6 abțineri.

Bruxelles, 8 octombrie 2015.

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Georges DASSIS

ISSN 1977-1029 (ediție electronică)
ISSN 1830-3668 (ediție tipărită)

Oficiul pentru Publicații al Uniunii Europene
2985 Luxemburg
LUXEMBURG

RO